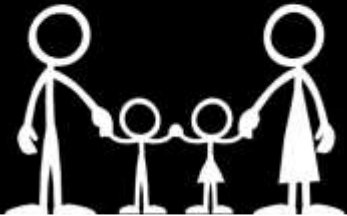

PONAVLJANJE

za drugi i posljednji ispit

OBITELJ, BRAK
I SRODSTVO

OBRAZOVANJE
I ŠKOLSTVO

RELIGIJA

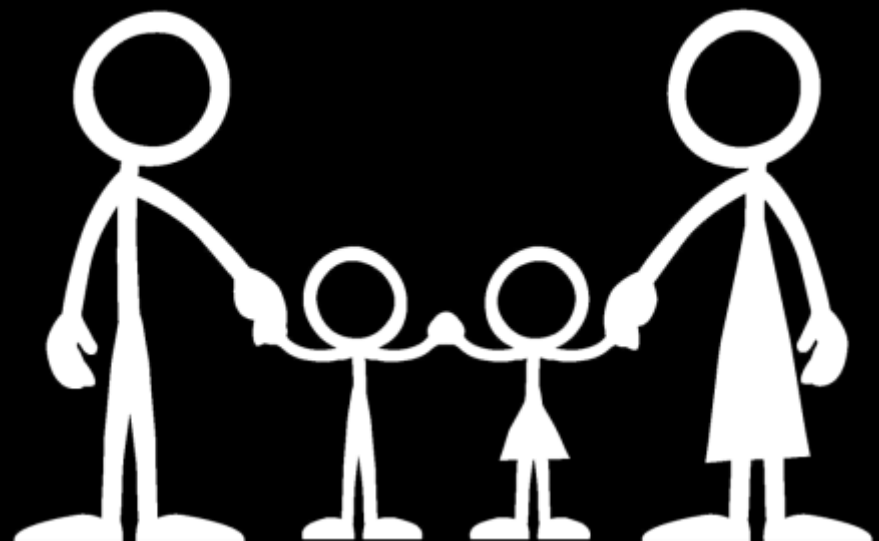
IDEOLOGIJA

OBITELJ, BRAK I SRODSTVO

OBITELJ – relativno trajna grupa povezana srodstvom, brakom ili usvajanjem, čiji članovi žive zajedno, ekonomski surađuju i skrbe za potomstvo

- karakteristike obitelji:
 - sastav obitelji
 - nasljeđivanje
 - obitavanje
 - odnosi moći u obitelji

OBITELJ

NUKLEARNA OBITELJ

OBITELJ
ORIJENTACIJE

SASTAV C

PROŠIRENA OBITELJ

OBITELJ
PROKREACIJE

NASLJEĐIVANJE

PATRILINEARNO

MATRILINEARNO

BILINEARNO

OBITAVANJE

PATRILOKALNE

MATRILOKALNE

NEOLOKALNE

ODNOSI MOĆI U
OBITELJI

PATRIJARHALNE

MATRIJARHALNE

EGALITARNE

FUNKCIJE OBITELJI (FUNKCIONALISTIČKO STAJALIŠTE)

FUNKCIJE OBITELJI:

1. regulacija spolnog ponašanja
2. reprodukcija
3. socijalizacija (T. **Parsons** – „barbarska invazija“)
4. skrb, zaštita i emocionalna potpora
5. pridavanje društvenoga položaja

BRAK

društveno prihvaćena spolna zajednica dviju ili više osoba (različitog ili istog spola)

MONOGAMIJA

$1 + 1$

– UZASTOPNA
MONOGAMIJA

POLIGAMIJA

$1 + n$

POLIGINIJA

$1M + n\mathbf{\text{Ž}}$

POLIANDRIJA

$1\mathbf{\text{Ž}} + nM$

0,5 %

INCEST

– TABU INCESTA
– ZABRANA INCESTA
– KRALJEVSKI INCEST

EGZOGAMIJA

– ZABRANA
SKLAPANJA BRAKA

ENDOAMIJA

– STATISTIČKA
PRAVILNOST

ALTERNATIVNI STILOVI ŽIVOTA

KOMUNA

KOHABITACIJA

SAMAČKA DOMAĆINSTVA

OBRAZOVANJE

OBRAZOVANJE – sustavno i formalizirano prenošenje **znanja, vještina** i **vrijednosti**

- škola kao **čimbenik socijalizacije**
- važna **odgojna uloga** (u širem smislu) i **prenošenje znanja i vještina** (u užem smislu)

(IDEALNI) TIPOVI OBRAZOVANJA (*R. Collins*)

ZA PRAKTIČNE VJEŠTINE

- odvija se **u procesu rada**, bez velike formalizacije
- **učenje vještina kroz praksu** (*učenje na samom poslu*)

obrazovanje za ekonomske potrebe – **klasa**

ZA PRIPADNOST STATUSNOJ GRUPI

- učenje za **prestíž i ugled** (aristokracija i viši dr. slojevi)
- učenje **programa koji nisu praktično primjenjivi** (*filozofija, klasična književnost...*)

obrazovanje za prestíž – **statusna grupa**

POD KONTROLOM BIROKRACIJE

- obrazovanje **nadzire i organizira država**
- sustav javnog školstva
- **sadržaj segmentiran**, propisani uvjeti prelaska u viši stupanj, diplome...

obrazovanje za kulturnu integraciju – **pol. stranka**

ELITNO I DEMOKRATSKO OBRAZOVANJE

(obrazovni sustavi)

ELITNO

- obrazovanje nakon osnovnog je „*priprema za elitu*” (različite statusne grupe i klase)
- *Europa i Japan (primjer s Engleskom 11+)*
- postoje **različiti tipovi srednjih škola** (u svrhu osposobljavanja za posao ili za daljnje školovanje)

DEMOKRATSKO

- obrazovanje **služi javnim potrebama** i predstavlja **opće dobro** koje treba biti **dostupno svima**
- *SAD*
- svi mladi završavaju **opću srednju školu** (*high school*) – poslije upis na visoke škole

SOCIOLOŠKE TEORIJE O OBRAZOVANJU

1. FUNKCIONALISTIČKE

- **socijalizacija** pojedinaca, **selekcija** i **alokacija** na dr. položaje, dr. **integracija** – prema **meritokratskim načelima**
- latentne funkcije škole: *institucije za čuvanje djece, „bračno tržište” (endogamija), mjesto razvijanja socijalnih vještina, mjesto nastanka omladinskih subkultura, smanjenje stope nezaposlenosti i onemogućavanje konkurencije odraslima za radna mjesta*

2. KONFLIKTNE

- mehanizam održavanja postojećih sustava dr. stratifikacije (nejednakosti)
- škola je **ideološki aparat države** – prenošenje ideologije – **princip korespodencije** i **skriveni nastavni program**
- **kredencijalizam**

3. INTERAKCIONISTIČKE

- u središtu je interakcija u razredu ili pojedinoj školi
- **tipiziranje i etiketiranje učenika**, teorija o **samoispunjavajućem proročanstvu**

ZNAČAJKE RELIGIJE

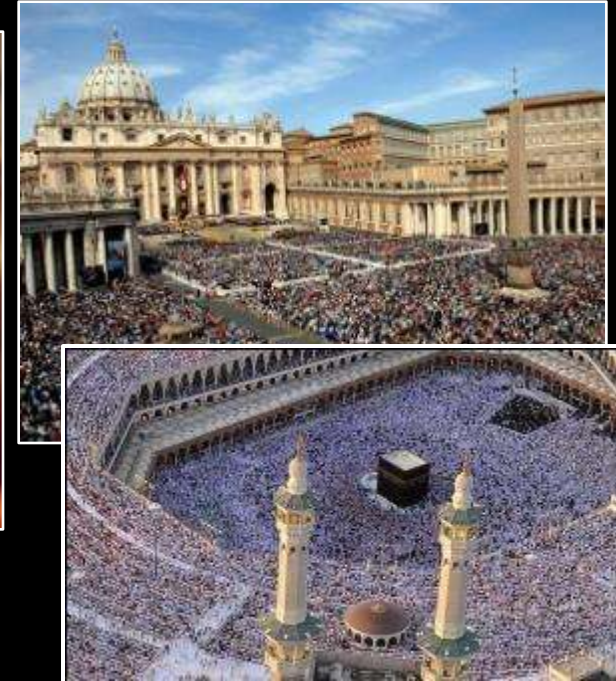
SKUP SIMBOLA

RITUALI

ZAJEDNICA
VJERNIKA

RELIGIJA uključuje **skup simbola** koji izazivaju osjećaje obožavanja ili strahopoštovanja, a povezani su s **ritualima** ili **ceremonijama**, u kojima sudjeluje **zajednica vjernika**

SVETO

- nešto što se smatra **iznimnim, nesvakodnevnim, tajanstvenim**, čak i **opasnim**, a izaziva osjećaj strahopoštovanja
- **izdvojeno i izuzeto** iz rutine života

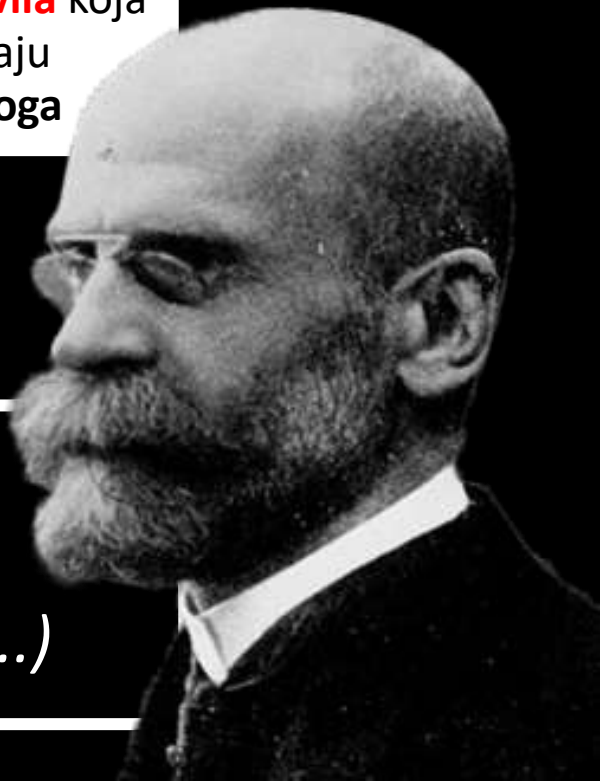
PROFANO

- povezano sa **svakodnevnim, uobičajnim i poznatim**

RITUALI

više ili manje **formalna pravila** koja određuju **kako se** ljudi trebaju **ponašati** u prisutnosti svetoga

razlika između svetog i profano nije u karakteristici stvari ili bića već **u odnosu ljudi prema njima** (*npr. kalež, hostija, krava...*)

RELIGIJSKA RAZNOLIKOST

– R. **McGee** – 4 tipa vjerovanja

JEDNOSTAVNI SUPERNATURALIZAM

- pripisivanje nadnaravnih osobina **predmetima** i **pojavama** (grmljavina, potres...) – *Sioux indijanci (Wakan sile)*
- „**sila**” kojoj se nastoji udovoljiti različitim postupcima

ANIMIZAM

- vjerovanje u **duhove** i **druga „onostrana” bića**
- duhovi koji borave u životinjama, stijenama, zvijezdama ili u drugim ljudima
- **imaju ljudske osobine**

TEIZAM

- vjerovanje u **jednog** ili **više bogova**
- **monoteizam** (vjerovanje u jednog boga – judaizam, kršćanstvo, islam) i **politeizam** (vjerovanje u više bogova – hinduizam)

SUSTAV APSTRAKTNIH IDEALA

- religije **posvećene postizanju moralne i duhovne izvrsnosti**
- ponekad se nazivaju i **etičkim religijama**
- budizam, konfucijanizam i taoizam

VRSTE RELIGIJSKIH ORGANIZACIJA

- četiri idealna tipa **religijskih organizacija** (*Ernst Trölsch*)

CRKVA

DENOMINACIJA

SEKTA

KULT

Pozitivan odnos prema društvu	Negativan odnos prema društvu
CRKVA	SEKTA
DENOMINACIJA	KULT

CRKVA

- velika, društveno prihvaćena vjerska organizacija s **formaliziranom strukturom vjerovanja, rituala i unutarnjom organizacijom moći**
- članstvo se stječe **rođenjem** (krštenjem)
- odnos prema društvu – **pozitivan**
- zagovara **tradicionalne i konzervativne vrijednosti**, u skladu sa svetim spisima
- Crkva drži da je jedina nadležna za tumačenje svetih spisa
- **formalizirani vjerski obredi**
- **svećenstvo** je **profesionalno i posebno školovano**

DENOMINACIJA

- religijska skupina koja prihvaća postojanje drugih religija i uglavnom je **u suglasju s vrijednostima društva**
- **manji broj članova od Crkve**
- karakteristična je za SAD
- **odobrava odvajanje Crkve od države**
- imaju **profesionalno svećenstvo**
- prezbiterijanci, baptisti, metodisti...

SEKTA

- relativno **mala vjerska skupina** koja se najčešće **odvojila od Crkve**
- **odbacuje dominantne vrijednosti** i **način života šireg društva**
- **članovi su snažno odani grupi** i proživljavaju **duboko religiozno iskustvo**
- uglavnom su **zatvorene grupe** i **nepristupačne** nečlanovima
- **nema svećenstvo** nego najčešće **vođu** (karizmatskog)
- *npr. Amiši, Jim Jones – Hram naroda...*

KULT

- **manje organizirana** i **privremena skupina**
- **ne temelji se na razrađenoj doktrini** i ne postavlja velike zahtjeve članovima
- skupine koje se bave transcendentalnom meditacijom, spiritistički kultovi, vjera u astrologiju i slično
- **u suprotnosti su s vrijednostima i načinom života šireg društva**
- npr. kultovi sudnjeg dana – često završe tragično

DRUŠTVENE FUNKCIJE RELIGIJE

KOMPENZACIJSKA ULOGA

- religija pruža **utočište** i **nadomjestak** spram životnih nedaća
- pomaže u životnim prijelazima (rituali prijelaza) – *rođenje, vjenčanje, smrt...*
- Marx – „Religija je opijum za narod”

SOCIJALNA INTEGRACIJA

- stvaranje i očuvanje **solidarnosti u društvu** (osjećaj pripadnosti zajednici)

SOCIJALNA KONTROLA

- osiguranje **poštivanja** dr. normi i **internalizacija** društveno poželjnih oblika ponašanja
- služi kao **vrsta nepisanog zakona**
- *zašto muslimani i židovi ne jedu svinjetinu i zašto je za Indijce krava sveta životinja*

IDEOLOŠKA FUNKCIJA

- **KONZERVATIVNA** i **PROGRESIVNA** funkcija

- religija kao sredstvo **opravdavanja društvenih nepravdi i privilegije vladajuće klase** – Marx
- *npr. kastinski sustav*

- religija kao **podloga za društvene promjene**
- Max **Weber** – „Protestantska etika i duh kapitalizma”

SOCIJALNA INTEGRACIJA

- E. **Durkheim** – „*Elementarni oblici religijskog života*”
 - proučavao je totemizam plemena Arunta (*kao elementarni oblik religioznosti*)
 - **izvor religije je u samom društvu**
 - totem simbolizira zajednicu, tako **društvo**, obožavajući toteme, **obožava samo sebe**
 - **ceremonije i rituali jačaju zajednicu**

RELIGIJA U MODERNOM DRUŠTVU

SEKULARIZACIJA

- proces **smanjivanja** **utjecaja** religije u društvu
 - smanjenje broja vjenčanih parova u crkvi
 - smanjenje pohađanja vjerskih obreda
 - smanjenje političkog i socijalnog utjecaja Crkve i drugih vjerskih organizacija
 - školstvo, zdravstvo i socijalna skrb prelaze u ruke države

PRIVATIZACIJA RELIGIJE

- preobrazba religije iz **javne** u **privatnu** stvar – *osobno tumačenje vjerskog učenja*
- pad sudjelovanja u institucionalnoj religiji i porast novih oblika religioznosti (*sekte, kultovi i sl.*)

CIVILNA RELIGIJA

- odnosi se na **kvazireligioznu** vezanost za simbole i institucije sekularnog društva
- povezivanje elemenata religije s političkim sustavom
- **državni i nacionalni simboli** (sekularni simboli) doživljavaju se kao **svetinja** (zastava, grb, himna, vojne parade...)
- *npr. američka civilna religija, komunizam, nacionalizam...*

RELIGIJSKI FUNDAMENTALIZAM

- **RELIGIJSKI FUNDAMENTALIZAM** – konzervativno stajalište koje zagovara **povratak temeljnim načelima religije i nastoji obnoviti izvornu vjeru**
 - suprotstavlja se sekularizaciji i modernim promjenama
 - islamski i kršćanski fundamentalizam

IDEOLOGIJA

- **IDEOLOGIJA** je **skup ideja** i **vjerovanja** o svijetu, čovjeku i društvu usmjerenih na **održavanje** ili na **promjenu** postojećega stanja u društvu

KOGNITIVNI

- ima elemente znanosti – **objašnjava**, **sistematizira** i **opisuje** društvene pojave
- ideologije se izgrađuju na osnovama **filozofskih** i **znanstvenih spoznaja**

NORMATIVNI

- **prosudbe** što je dobro ili loše za društvo, **stavovi** o pravcu razvoja društva i **naputci** za djelovanje (*npr. revolucija*)
- **neznanstveni** elementi ideologije

FUNKCIJE IDEOLOGIJE

SIMBOLIČKA ORIJENTACIJA

- omogućuje pojedincima i grupama **orijentiranje u složenom svijetu**
- pružaju **skup značenja** koji služe kao **putokaz** za razumijevanje, vrednovanje i djelovanje u društvu

LEGITIMACIJA

- ideologijama se **tumače** i **opravdavaju društvene pojave** (*npr. nejednakosti u bogatstvu, ugledu i moći*)

SOLIDARNOST

- kao skup **ideja** i **vjerovanja** neke grupe, ideologija **povezuje pojedince** i **jača koheziju grupe**

IDENTITET

- izgrađivanjem solidarnosti, grupa gradi vlastiti identitet
 - **kriteriji razlikovanja pripadnika od nepripadnika grupe** („mi” i „oni”)

IDEOLOGIJE U SUVREMENOM DRUŠTVU

KONZERVATIVNE

- zalažu se **za očuvanje postojećeg načina uređenja** dr. odnosa
- pozivaju se na **prošlost, tradiciju, običaje, moral**
- koriste se i termini **desnica, ljevica i centar** – po francuskoj nacionalnoj skupštini iz 18. st.

RADIKALNE

- zalažu se **za promjenu uređenja društva** pozivajući se na **pravednost, jednakost** i sl.

FUNKCIJE IDEOLOGIJE

LIBERALIZAM

- izvor u prosvjetiteljstvu, Francuskoj i američkoj revoluciji
- liberalizam se zalaže za **individualizam, slobodu i jednaka prava pojedinaca** („laissez faire”)

KONZERVATIVIZAM

- poziva se na **prošlost, tradiciju, običaje, moral**
- 3 varijante:
 1. **tradicionalni**
 2. **romantički**
 3. **neokonzervativizam**

SOCIJALIZAM

- ideologija za **ostvarenje interesa radničke klase**
- Karl Marx – idejni začetnik
- 3 varijante:
 1. **utopijski**
 2. **reformski**
 3. **revolucionarni** (komunizam)

NACIONALIZAM

- nacionalizam se zalaže za **pravo naroda na samoodređenje i stvaranje nacije-države**
- 3 varijante:
 1. **liberalni**
 2. **tradicionalistički konzervativni**
 3. **integralni** (nacizam i fašizam)

KORISNI LINKOVI

(za lakše učenje)

- OBITELJ I BRAK (10:59 min)
 - <https://youtu.be/yaeiCEro0iU>
- OBRAZOVANJE U DRUŠTVU (od 6:03 min)
 - https://youtu.be/S294zRodS_4?t=363
- SOCIOLOŠKE TEORIJE O OBRAZOVANJU (11:26 min)
 - <https://youtu.be/hYMk3Bk08NA>
- RELIGIJA (11:05 min)
 - <https://www.youtube.com/watch?v=plgb-3e8CWA>
- Religija kao socijalna kontrola (*„Religija je opijum za narod“*)
 - <https://drive.google.com/open?id=1lq08kTs1leP68tRE80g4ISYIU9fjO5oW>

|